

Olavi Luukkanen

Miksi vakiintunut peltometsäviljely-termi hylätään?

Luukkanen O. (2020). Miksi vakiintunut peltometsäviljely-termi hylätään? Metsätieteen aikakauskirja 2020-10425. Puheenvuoro. 2 s. <https://doi.org/10.14214/ma.10425>

Yhteystiedot Helsingin yliopisto, Metsätieteiden osasto, Viikin tropiikki-instituutti (VITRI), Helsinki

Sähköposti olavi.luukkanen@helsinki.fi

Hyväksytty 13.8.2020

Metsätieteen aikakauskirjan **Tieteen tori -artikkelissaan** kirjoittajat Karoliina Rimhanen, Satu Määttä ja Eshetu Yirdaw julkaisevat ehdotuksensa uudesta agroforestry-termiin liittyvästä suomen- ja ruotsinkielisestä sanastosta. Alan käsitteistö kotimaisilla kielillä kaipaa varmasti täsmennyksiä, mutta kirjoittajat ja heidän taustallaan vaikuttanut asiantuntijaryhmä eivät mielestäni ole riittävästi harkinneet kyseisiä termejä. Eniten vierastan sitä, että agroforestry yleiskäsitteenä saisi suomenkieliseksi vastineekseen muodon ”puustoinen maatalous”.

Kritiikkiini on useita syitä. Ensimmäinen niistä on se, että peltometsäviljely on jo noin neljäkymmenen vuoden ajan ollut Suomessa vakiintunut käsite, niin opetuksessa, tutkimus- ja kehitystyössä kuin julkisessa keskustelussakin. Termi esiintyy esimerkiksi v. 1984 kirjoittamassani opetusjulkaisussa ”Trooppisen metsänhoidon perusteet”. Julkiseen keskusteluun eri tiedotusvälineissä käsite vakiintui viimeistään 1990-luvulla, jolloin sitä käytti näkyvästi muun muassa professori Ulf Lindström, nimenomaan Afrikan kuivien alueiden kotieläntuotantoon liittyvissä kirjoituksissaan. Sana peltometsäviljely on nyt vahvasti juurtunut dokumentteihin ja tiedotustoimintaan valtionhallinnossa, kansalaisjärjestöissä ja EU:n toimintaelimissä (mukaan lukien Euroopan parlamentin pöytäkirjat).

Toinen arvostelun aihe lähtee kielenkäytön sujuvuuden vaatimuksista. On vaikea kuvitella termiä ”puustoinen maatalous” käytettynä organisaatioiden, tutkimus- ja kehityshankkeiden tai opetuskokonaisuuksien nimissä samalla tavalla kuin nyt puhumme Kansainvälisestä peltometsäviljelyn tutkimuskeskuksesta (ICRAF), Intian kansallisesta peltometsäviljelypolitiikasta taikka, Suomessa tai muissa maissa, peltometsäviljelyn opetusohjelmista. Käytännön syyt siis vaativat, että valitun suomenkielisen termin muodostaa yksi yhdyssanamuotoinen sana. Lisänäkökohta on se, että agroforest-sanan nykyiselle käännökselle ”peltometsä” ei olisi enää yhtä kätevää vastinetta, jos ”puustoinen maatalous” tulisi yleistemiksi.

Kolmas ja ehkä tärkein syy vanhan vakiintuneen termin säilyttämiselle on sen aikaansaama vahva mielikuva ikivanhasta mutta puolen vuosisadan aikana tutkimuksen avulla uutta pontta saaneesta ja hyvin erilaisia menetelmiä kattavasta maankäytön muodosta. Peltometsäviljely, päinvastoin kuin ”puustoinen maatalous” antaa selvän viestin todella uudesta lähestymistavasta, joka ei

ole perinteistä maataloutta enempiä kuin metsätalouttaakaan mutta joka yhdistää molempien alojen asiantuntemuksen. Siihen verrattuna ”puustoinen maatalous” on terminä arkisen mitänsanomaton ja ajatukset helposti vaikkapa perhemetsätalouteen vievä.

Alkuperäinen termi agroforestry, joka vakiintui käyttöön vasta 1970-luvulla, sisältää tietenkin saman kielellisen puutteen kuin peltometsäviljely, eli se ei sanana ehkä tarpeeksi selvästi korosta myös kotieläintuotannon kuulumista käsitteen alle. Tällainen tekninen kielellinen heikkous ei kuitenkaan saa estää iskevän ja helppokäyttöisen termin vakiintumista. Onhan sitä paitsi jo niin, että agroforestry ymmärretään nyt selvästi myös puiden ja kotieläintuotannon yhdistelmät kattavaksi. Suomenkielisessä peltometsäviljely-sanassa on puolestaan tarkoituksellisesti käytetty sanaa viljely (eikä hoito), jotta siinä syntyisi tarpeeksi etäisyyttä metsänhoitoon. Viljely on tässä ymmärrettävä siinä sanan laajimmassa merkityksessä, joka kattaa myös kulttuurin ja sen kautta koko maatalouden.

Nyt viitatus artikkelin kirjoittajilta on mahdollisesti jäänyt huomaamatta Laura Kihlströmin ja Sanna-Liisa Taivalmaan kirjoittama julkaisu vuodelta 2014 ”Ruokaturvan ja maatalouden sanasto”, jossa peltometsäviljely esiintyy vakiintuneessa merkityksessään, rinnakkaistermin ainavihanta maatalous kanssa.

Rimhasen, Määttäsen ja Yirdaw’n artikkelissa on sekä suomen- että ruotsinkielisessä terminologiassa useita muitakin uudelleen harkitsemista vaativia termejä, joihin palaan mielelläni sopivassa yhteydessä.

Lopuksi totean, että vaarana peltometsäviljely-käsitteen hämärtymisestä on, että Suomessa viedään nyt moottori kehitykseltä, joka vuosikymmenien ajan on vahvistanut peltometsäviljelyn asemaa keskeisenä lähestymistapana globaalien ruoka- ja ilmastonmuutosongelmien ratkaisuisissa.